

Sygn. akt IV KK 361/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 lutego 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący)

SSN Andrzej Siuchniński (sprawozdawca)

SSN Paweł Wiliński

Protokolant Małgorzata Gierczak

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jacka Radoniewicza,

w sprawie **A. J. i J. J.**

oskarżonych z art. 271 § 1 i 3 k.k. i inne

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 14 lutego 2019 r.,

kasacji, wniesionej przez prokuratora na niekorzyść oskarżonych

od wyroku Sądu Okręgowego w G. Ośrodek Zamiejscowy w R.

z dnia 7 grudnia 2017 r., sygn. akt V [...] Ka [...]

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w W.

z dnia 23 lutego 2017 r., sygn. akt II K [...],

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w G. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w W. wyrokiem z dnia 23 lutego 2017r., sygn. akt II K [...], uniewinnił m.in. J. J. i A. J. od zarzutu popełnienia przestępstw zarzuconych im aktem oskarżenia, mających polegać na tym, że:

- I. w okresie od września 2003 roku do lipca 2004 roku w W. woj. [...] oraz innych miejscowościach w kraju działając czynem ciągłym, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w krótkich odstępach czasu wspólnie i w porozumieniu z innymi ustalonymi osobami oraz A. N. i innymi osobami w celu osiągnięcia korzyści majątkowej:
 - dla siebie, A. N. i przedsiębiorstwa „A.” [...] z siedzibą w X. w kwocie co najmniej 134 tysięcy 359 złotych 28 groszy wynikającej z różnicy średnio ważonych ogólnokrajowych cen detalicznych sprzedaży oleju napędowego przez P. S.A. a cenami sprzedaży firmy H. odpowiednio za jeden litr w kwocie;
 - od 0,35 zł do 0,37 zł dla miesiąca stycznia i lutego 2004 roku,
 - od 0,03 zł do 0,06 dla miesiąca lipca 2004r.,
 - od 0,05 zł do 0,48 zł dla miesiąca marca i kwietnia 2004 roku
 - w nieustalonych kwotach dla miesięcy wrzesień, październik, listopad i grudzień 2003 roku, pomnożoną przez ilości litrów sprzedanego paliwa, to jest zakupu łącznie 1 miliona 324 tysięcy 424 litrów, - dla J. W. i H. L. w kwocie co najmniej 966 tysięcy 829 złote i 52 groszy pochodzącej z przeklasyfikowania olei opałowych na olej napędowy, a wynikającej z różnicy pomiędzy ceną zakupu olei opałowych, a ich sprzedażą jako olej napędowy to jest 73 grosze na każdym litrze produktu pomnożone przez łączną ilość produktu sprzedanego jako olej napędowy w ilości 1 milion 324 tysięcy 424 litrów, przyjęli oraz polecili przyjąć za pośrednictwem upoważnionych osób poświadczających nieprawdę faktury VAT wystawione przez firmą H. [...] z siedzibą w W. na sprzedaż oleju napędowego do firmy „A.” [...] z siedzibą w X. ul. M. [...], podczas gdy w rzeczywistości przedmiotem sprzedaży nie był olej napędowy lecz inny produkt ropopochodny, tym samym poświadczając w nich nieprawdę, którymi się następnie posłużono w prowadzonej działalności gospodarczej,
- tj. o czyn z art. 271 § 1 i 3 k.k. i art. 18 § 1 k.k. w zw. z art. 271 § 1 i 3 k.k. i art. 273 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 12 k.k.

II. w okresie od kwietnia 2004 roku do czerwca 2004 roku w W. woj. [...] oraz w innych miejscowościach w kraju działając wspólnie i w porozumieniu z inną ustaloną osobą oraz A. N. i innymi osobami w celu osiągnięcia korzyści majątkowej:

- dla siebie, A. N. i przedsiębiorstwa „A.” [...] z siedzibą w X. w nieustalonej kwocie gdzie zgodnie z fakturami VAT ceny zakupu z firmy C. dla oleju napędowego były równe bądź wyższe od cen dnia paliwa z P. tj.
- od 0,03 zł do 0,1 zł.,
- dla innej ustalonej osoby i przedsiębiorstwa C. c.o. w kwocie co najmniej 6 tysięcy 186 złotych i 75 groszy pochodzącej z przeklasyfikowania olei opałowych i innych produktów ropopochodnych na olej napędowy, a wynikającej z różnicy pomiędzy ceną zakupu olei opałowych, a ich sprzedażą jako olej napędowy to jest 73 grosze na każdym litrze produktu pomnożone przez łączną ilość produktu sprzedanego jako olej napędowy w ilości 8 tysięcy 475 litrów, jako współwłaściciel firmy A. przyjęli i polecili przyjąć za pośrednictwem innych upoważnionych osób faktury VAT z których wynikało, iż firma C. dokonywał sprzedaży do firmy „A.” [...] z siedzibą w X. oleju napędowego, podczas gdy w rzeczywistości wymienionych transakcji nie było, gdyż sprzedano inny produkt ropopochodny niż olej napędowy, czy poświadczyli nieprawdę w fakturach VAT wprowadzając je do dokumentacji księgowej, a którymi się następnie posłużono w prowadzonej działalności gospodarczej;

tj. o czyn z art. 271 § 1 i 3 k.k. i art. 18 § 1 k.k. w zw. z art. 271 § 1 i 3 k.k. i art. 273 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 12 k.k.

III. w okresie od sierpnia 2003 roku do czerwca 2004r w W., X. i innych miastach działając czynem ciągłym, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w krótkich odstępach czasu wspólnie i w porozumieniu z A. N. i innymi osobami w celu osiągnięcia korzyści majątkowej:

- dla siebie, A. N. i przedsiębiorstwa „A.” [...] z siedzibą w X. w kwocie co najmniej 78 tysięcy 988 złotych 2 groszy wynikającej z różnicy średnio ważonych ogólnokrajowych cen hurtowych sprzedaży oleju napędowego przez P. S.A. a niższymi cenami sprzedaży firmy [...] S. odpowiednio za jeden litr w kwocie :
- 0,34zł dla miesiąca września 2003 roku

- 0,36zł i 0,37zł dla miesiąca sierpnia 2003 roku
 - 0,30zł, 0,36zł i 0,37zł dla miesiąca listopada 2003 roku
 - 0,35zł dla miesiąca stycznia 2004 roku
 - 0,36 zł dla miesiąca lutego 2004 roku
- w nieustalonej kwocie dla miesiąca czerwca 2004 roku gdzie cena deklarowanego produktu przez [...] S. była wyższa od P. o 0,0 1zł pomnożoną przez ilości litrów sprzedanego paliwa to jest z zakupu łącznie 227 tysięcy 125 litrów
- J. W., spółki [...] S. sp. z o.o. z siedzibą w W. i innych osób w kwocie co najmniej 165 tysięcy 801 złotych 25 groszy pochodzącej z przeklasyfikowania olei opałowych na olej napędowy, a wynikającej z różnicy pomiędzy ceną zakupu olei opałowych, a ich sprzedażą jako olej napędowy to jest 73 grosze na każdym litrze produktu pomnożone przez łączną ilość produktu sprzedanego jako olej napędowy w ilości 227 tysięcy 125 litrów, przyjęli oraz polecili przyjąć za pośrednictwem innych upoważnionych osób i wprowadzić do dokumentacji finansowej przedsiębiorstwa A. poświadczające nieprawdę w faktury VAT wystawione przez firmę [...] S. sp. z o.o. z siedzibą w W., z których wynikało, że firma A. dokonała zakupu oleju napędowego od firmy [...] S. sp. z o.o. podczas gdy w rzeczywistości wymienionych transakcji nie było gdyż został sprzedany inny produkt niż deklarowany na fakturach VAT czym poświadczył nieprawdę w 10 fakturach VAT ,
- tj. o czyn z art. 271 § 1 i 3 k.k. i art. 18 § 1 k.k. w zw. z art. 271 § 1 i 3 k.k. i art. 273 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 12 k.k.

Apelację od tego wyroku wniósł prokurator, który zaskarżył wyrok w całości na niekorzyść m.in. oskarżonych J. J. i A. J..

Na podstawie art. 438 pkt 2 k.p.k. wyrokowi temu zarzucił obrazę przepisów postępowania karnego, a to art. 4 k.p.k., art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k., mającą wpływ na treść wydanego orzeczenia, polegającą na dowolnej, fragmentarycznej i niepełnej ocenie zebranego w toku postępowania materiału dowodowego.

W konkluzji prokurator wnosił o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Wyrokiem z dnia 7 grudnia 2017 r. Sąd Okręgowy w G., sygn. akt V [...] Ka [...] utrzymał w mocy zaskarżony wyrok w części dot. J. i A. J.

Kasację od powyższego wyroku w części dotyczącej A. J. i J. J., na niekorzyść, złożył prokurator Prokuratury Okręgowej w B., zarzucając rażące i mogące mieć istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego - art. 433 § 2 k.p.k. oraz art. 457 § 3 k.p.k. - polegające na zaniechaniu dokonania przez Sąd Okręgowy w G. Ośrodek Zamiejscowy w R. Wydział V Karny Sekcja Odwoławcza prawidłowej i wszechstronnej kontroli odwoławczej oraz nienależytego ustosunkowania się do zarzutów dotyczących A. i J. J. zawartych w zwykłym środku odwoławczym, w następstwie czego doszło do utrzymania w mocy niezasadnego wyroku Sądu Rejonowego w W. uniewinniającego A. i J. J. od popełnienia zarzucanych im czynów, który zapadł z naruszeniem przepisów art. 7, 410 k.p.k. polegającym na dowolnej ocenie dowodów, zaniechaniu rozważenia okoliczności przemawiających zarówno na korzyść, jak i na niekorzyść oskarżonych oraz zaniechaniu wyczerpującego i logicznego - z uwzględnieniem zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego - uargumentowania w wyroku zajętego stanowiska, co w efekcie doprowadziło do wyrażenia błędnego poglądu, że oskarżeni swoim zachowaniem nie wypełnili ustawowych znamion przestępstw im zarzucanych.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części oraz utrzymanego na jego podstawie w mocy wyroku Sądu Rejonowego w W. i przekazanie w tym zakresie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w pierwszej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja okazała się zasadna.

W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego, wielokrotnie wskazywano, że właściwe zrealizowanie obowiązków wskazanych w art. 433 § 1 i 2 k.p.k. oraz 457 § 3 k.p.k. wymaga nie tylko niepomijania żadnego zarzutu podniesionego w środku odwoławczym, ale także rzetelnego ustosunkowania się do każdego z tych zarzutów oraz wykazania konkretnymi, znajdującymi oparcie w ujawnionych w sprawie okolicznościach, argumentami, dlaczego uznano poszczególne zarzuty

apelacji za trafne, bądź też bezzasadne (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 marca 2018 r., V KK 360/17, LEX nr 2469505; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2017 r., III KK 258/16, LEX nr 2225866). Prezentowane dotychczas poglądy w tym zakresie przez Sąd Najwyższy w całej rozciągłości podziela również orzekający w niniejszej sprawie skład.

Na gruncie przedmiotowej sprawy - nie przesądzając kierunku przyszłego rozstrzygnięcia - stwierdzić należy, że zarzut kasacyjny, dotyczący naruszenia przepisów prawa karnego procesowego, tj. art. 433 § 2 k.p.k. oraz art. 457 § 3 k.p.k. polegający na zaniechaniu przez Sąd odwoławczy prawidłowej i wszechstronnej kontroli odwoławczej jest zasadny. Treść uzasadnienia Sądu *ad quem* jest na tyle lakoniczna, że trudno uznać, aby spełniała dyrektywy wskazane w ww. przepisach. Lakoniczność ta zresztą utrudnia odczytanie sposobu rozumowania Sądu odwoławczego, przyjętego w toku dokonywania kontroli odwoławczej. Jeżeli jednak podjąć próbę jego zrozumienia, to trzeba zauważyć przede wszystkim, że nie jest tak, iż jedynymi dowodami obciążającymi właścicieli firmy A. były zeznania J. W. i J. D., nie jest też tak, że dowody te zostały przez Sąd pierwszej instancji ocenione w sposób tak znakomity, że nie musi on już podlegać wnikliwej kontroli odwoławczej i wystarczające jest odwołanie się do treści uzasadnienia tego Sądu (wystarczy w tej mierze wskazać na delikatnie mówiąc niedoskonałość, wręcz infantylność, oceny, która zakłada „skompromitowanie się” świadków poprzez zmianę zeznań jako argument przesądzający o niewiarygodności ich zeznań z postępowania przygotowawczego k 2664 akt). W apelacji poddano ten sposób rozbudowanej i wnikliwie krytycznej ocenie (na str. 24 – 30 uzasadnienia apelacji) zaś Sąd odwoławczy argumentację w tej mierze, w uzasadnieniu swym zbył „jednym ogólnikowym zdaniem”. Zresztą, choćby w świetle podstawowych reguł gospodarowania, wydaje się niemożliwa do pominięcia, argumentacja zawarta w apelacji odnośnie do niepodobieństwa, by istotne gospodarczo transakcje w postaci zakupu paliwa od określonych pośredników i po pokreślonych cenach nie były uzgadniane pomiędzy A. N. a właścicielami firmy A.. Na to zresztą wskazują wyjęte spod kontroli odwoławczej zeznania D. odnośnie do tego, co mówił mu N. „poza nami jest inny dostawca lecz gorszej jakości ale jest to układ właściciela i on nie ma na to

wpływu”. Poza wszystkim, Sąd odwoławczy nie zwrócił uwagi na to, że przyjmując za wątpliwą trafność pierwszoinstancyjnej oceny wiarygodności wyjaśnień N., w istocie podważył trafność oceny wyjaśnień właścicieli A. i zeznań W.. Wydaje się bowiem niezwykle mało prawdopodobne, by N. w zakresie skupu „lewego” paliwa mógł działać samodzielnie, tym bardziej że nigdy w sprawie nie zajęto się tym, jaki mógłby on mieć w tym interes.

Rację należy nadto przyznać skarżącemu, iż Sąd odwoławczy aprobuując orzeczenie Sądu I instancji nie odniósł się w należyty sposób do podniesionego w apelacji zarzutu wybiórczej i niewłaściwej oceny zeznań świadków, którzy wykonywali czynności na zlecenie J. D. oraz J. W., tj. J. U. i X. Y. Stawiając ten zarzut skarżący argumentował, że zeznania te mają zasadniczy charakter dla oceny świadomości oskarżonych, co do faktu nabywania oleju opałowego jako napędowego, a tym samym dla oceny wiarygodności zeznań świadków J. W. i J. D.. W tej kwestii – zgodnie z twierdzeniami skarżącego – Sąd odwoławczy także ograniczył się jedynie do lakonicznego stwierdzenia, iż podziela poglądy Sądu I instancji, nie przedstawiając jednak własnego toku rozumowania. W podobny sposób Sąd odniósł się co do oceny zeznań świadka J. B., prawidłowość której kwestionował apelujący. Rację ma skarżący podnosząc, że Sąd odwoławczy aprobuując dokonaną przez Sąd I instancji ocenę zeznań świadka J. B. nie odniósł się do podniesionych w skardze apelacyjnej argumentacji niewłaściwej oceny zeznań tegoż świadka złożonych na etapie postępowania sądowego w korelacji z zeznaniami z postępowania przygotowawczego.

Ponadto prokurator w apelacji wywodził, iż w szczególności na świadomość oskarżonych, co do fikcyjności transakcji obrotu produktami ropopochodnymi wskazuje treść zabezpieczonych faktur VAT, stanowiące obiektywne kryterium świadomości oskarżonych, iż podmioty nabywające olej opałowy jak napędowy od podmiotów J. W. miały świadomość ich fikcyjności. Natomiast okolicznością, która uzasadniała powyższą świadomość u nabywcy była cena zakupu u pośrednika poniżej cen hurtowych P., który ustalał pułap cen na rynku i wedle tych cen funkcjonował obieg legalny handlu paliwem jak i kształtowały się ceny w obrocie nieoryginalnym paliwem zaś drugim elementem wskazującym świadomość odbiorcy był fakt kupna u pośrednika zamiast u producenta co łącznie

z kryterium ceny poniżej hurtowej na rynku stanowiło obiektywne kryteria, które winny mieć wpływ na ocenę świadomości odbiorcy. Na te okoliczności Sąd odwoławczy, w ramach kontroli odwoławczej, nie odniósł się w żaden sposób.

Uznając zatem zasadność wywiedzionej kasacji, Sąd Najwyższy orzekł o uchyleniu zaskarżonego wyroku i przekazaniu sprawy Sądowi Okręgowemu w G. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym, w trakcie którego Sąd ten podjąć dokonać rzetelnej kontroli odwoławczej zaskarżonego orzeczenia, w granicach stawianych w apelacji zarzutów.